

7. The main methods of falsification of food and their exposure. Available at: www.medved.kiev.ua (in Ukr).

8. Plan reforming technical regulation. Available at: www.radarmu.org.ua (in Ukr).

9. State Department of Food Ministry of Agrarian Policy of Ukraine (2005). *The provisions of the central (receiving) branch tasting commission to assess the quality of oil and fat products and its membership*, Order of 05.07., № 39 (in Ukr).

10. Reforming the national system of technical regulation (2009). *Standartyzatsiia, sertyfikatsiia, iakist' [Certification and quality]*, vol. 3, p. 3 (in Ukr).

11. Cabinet of Ministers of Ukraine (2010). *On the urgent measures to reform the system of technical regulation*, of 19.05.2010 № 1070-p. Available at: www.nan.ua/druk (in Ukr).

УДК 332.1:339.1

Є. Ю. Колосінський, к.е.н.,

Чернівецький торговельно-економічний інститут КНТЕУ,

М. І. Колосінська, к.е.н.,

Буковинський державний фінансово-економічний університет,

м. Чернівці

ДЕКОМПОЗИЦІЯ СТРУКТУРИ ТОРГОВЕЛЬНОГО КЛАСТЕРУ

Анотація

У статті автори доводять необхідність розвитку сфери торгівлі в національному господарстві. Криза, яка назріла в наш час у суспільстві та економіці України, вимагає залучення інновацій. Одним із методів є формування кластерів, у тому числі торговельних. У статті наведено та проаналізовано загальну структуру кластеру. На основі сформульованого визначення «торговельного кластера» авторами запропоновано структуру торговельного кластеру. Крім того, проведено декомпозицію наведеної структури. Доводиться необхідність вивчення побудови торговельного кластеру для полегшення його запровадження в економіку країни. Окремо слід наголосити на тому, що в результаті впливу змін в економіці та зовнішньому середовищі структура торговельного кластеру може змінюватись.

Ключові слова: торгівля, кластер, торговельний кластер, функціонування торговельного кластеру, структура, декомпозиція.

Е. Ю. Колосинский, к.э.н.,

Черновицкий торгово-экономический институт КНТЭУ,

М. И. Колосинская, к.э.н.,

Буковинский государственный финансово-экономический университет

г. Черновцы

ДЕКОМПОЗИЦИЯ СТРУКТУРЫ ТОРГОВОГО КЛАСТЕРА

Аннотация

В статье авторы доказывают необходимость развития сферы торговли в национальном хозяйстве. Кризис, назревшая в наше время в обществе и экономике Украины, требует привлечения инноваций. Одним из методов является формирование кластеров, в том числе

УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

торгових. В статье проанализирована общую структуру кластера. На основании сформулированного определения торгового кластера авторами предложена структура торгового кластера. Кроме того, проведено декомпозицию приведенной структуры. Доказывается необходимость изучения построения торгового кластера для облегчения его введения в экономику страны. Отдельно следует отметить, что в результате воздействия изменений в экономике и внешней среде структура торгового кластера может меняться.

Ключевые слова: торговля, кластер, торговый кластер, функционирования торгового кластера, структура, декомпозиция.

Постановка проблеми. Національне господарство розвивається не рівномірно, а з врахуванням історичних факторів та впливу сформованого зовнішнього середовища. На нашу думку, саме розвиток торгівлі є ключовим елементом розвитку вітчизняної економіки в умовах політичної нестабільності та економічного занепаду. Належний розквіт малого та середнього бізнесу сприятиме підвищенню рівня життя населення як в конкретному регіоні, так і в усій країні. Базові принципи допомоги підприємству неспроможні реанімувати та розвивати існуючий бізнес, тому необхідно залучати досвід розвинутих країн. Звісно, приклади з економічно розвинутих економік необхідно адаптувати до національних умов, тому поглиблене вивчення різних аспектів функціонування закордонного бізнесу необхідно детально вивчати. Вдало себе зарекомендували торговельні кластери, як інструмент розвитку не тільки суб'єктів торгівлі, але й підприємств інших галузей. Саме тому на нашу думку є важливим вивчити усі елементи, що складають торговельний кластер та дають можливість йому ефективно функціонувати.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Основними іноземними вченими, які займалися дослідженням теоретичної бази та проблемами розвитку кластерів, є Е. Бергман, Е. Браун, М. Портер, М. Превезер, Г. Свон, Е. Фезер та ін. У працях українських дослідників Ю. Гладкого, Ю. Макогона, Н. Мікули, С. Соколенка, О. Спориш, В. Рубе, Л. Черчик, І. Школи також значна увага приділяється теоретичним та практичним аспектам формування та діяльності кластерних утворень. Дослідження в галузі кластеризації спираються не тільки на розробки останніх десятиліть, але й на фундаментальні праці більш раннього періоду, в т. ч. на теорію промислової дислокації А. Вебера (1929) [1], а також теорію індустріальних округів А. Маршалла (1920) [2], Ф. Перру [3] (1950), Д. Дарвента (1969) [4]. Серед галузевих кластерів незначна увага приділяється саме торговельним кластерам, що й зумовило актуальність даної статті.

Формулювання цілей статті. Криза, що поглиблюється в національній економіці, вимагає використання інноваційних методів в бізнесі. Новітнім методом функціонування підприємств різних галузей є кооперація в торговельний кластер, який має переваги щодо функціонування порівняно з традиційними ринками та ярмарками. Метою даної статті є поглиблене вивчення структури торговельного кластеру з метою усвідомлення усіх етапів

його формування та функціонування. До завдань, які ставлять перед собою автори дослідження, відноситься вивчення загальної структури кластеру, розробка авторської структури торговельного кластеру та проведення її декомпозиції.

Виклад основного матеріалу. На сьогодні сформовано вплив глобалізації на функціонування підприємств, а також залишається недостатньо дослідженим взаємозв'язок понять «конкуренція» та «кооперація». Процес залучення підприємств до формування кластерів також сприяє розвитку неприбуткових організацій та отриманню комерційними підприємствами вищого прибутку.

Визначення терміну «кластер» можна зустріти в літературі, починаючи з 80-х років ХХ століття, завдяки науковим дослідженням таких авторів, як Лімер [5], Толенадо [6], Сольє [7] та ін. Найбільш розповсюдженим та основоположним вважається твердження американського економіста Майкла Портера, першого визнаного фахівця у сфері кластерів: «Кластери – це сконцентровані за географічною ознакою групи взаємозалежних компаній, спеціалізованих постачальників, постачальників послуг, фірм у споріднених галузях, а також пов'язаних з їх діяльністю організацій (наприклад, університетів, агентств по стандартизації, торговельних об'єднань) у певних сферах, що конкурують, але при цьому ведуть спільну роботу» [8, с. 258]. Функціонування кластеру базується на систематичній співпраці між підприємствами як однієї галузі, так і спорідненими, щодо товарів, виробничого процесу, технологій, персоналу, сировини, фінансів та інших ресурсів.

Видатними вченими країн Західної Європи та США доведено переваги впровадження кластерів на національному та регіональному рівнях. Зокрема, згідно з М. Портером і С. Стерном, зростання потужності кластерів у США призвело до позитивного впливу на підприємницьку діяльність, більш інтенсивної патентної діяльності, збільшення кількості новостворених підприємств у регіонах, які охоплено кластерами. Також досвід показує, що в означених регіонах більш високі показники зайнятості та рівня доходів [9].

У наш час існує велика кількість галузевих кластерів, які функціонують в конкретних напрямках бізнесу. Серед відносно нових та перспективних напрямків розвитку кластерних об'єднань варто виділити і «торговельний кластер». Відповідно до проведених раніше досліджень автори виділяють наступне визначення наведеного поняття: торговельний кластер – це географічно локалізована структурно упорядкована форма добровільної інтеграції взаємодіючих незалежних торговельних компаній і асоційованих суб'єктів господарювання, що характеризуються активним залученням до реалізації продукції, наявністю погодженої стратегії розвитку, спрямованої на реалізацію цілей кожного із учасників та завдяки синергічному ефекту

зростанням індивідуальної конкурентоспроможності, а також обумовлює істотну соціально-економічну значущість для регіону [10].

Держава зацікавлена в інноваційному розвитку підприємництва, оскільки це дає можливість наповнити бюджет, працевлаштувати населення, сприяти товарообороту та забезпеченню потреб населення через купівлю/продаж необхідних товарів. Каталізатором розповсюдження торговельних кластерів повинні стати науковці, які своїми дослідженнями мають розкривати усі аспекти й особливості утворення та функціонування цих кластерів. У рамках наведеної вище інформації пропонуємо провести вивчення поняття «структура» та провести декомпозицію структури «торговельного кластеру» (виокремлення в структурі елементів усіх рівнів). Структура (лат. *structūra*, англ. *structure*, рос. *структура*, нім. *Struktur*) – це взаєморозміщення та певний взаємозв'язок складових частин цілого, внутрішня будова [11].

Пропонуємо на розгляд авторське бачення структури торговельного кластеру (рис. 2), яке сформовано на основі загальної структури кластеру, яка виглядає наступним чином (рис. 1).

Рис. 1. Загальна структура кластеру*

*Джерело: розроблено автором

В основі – ядро кластеру – лежить група компаній, що визначають специфічну діяльність кластеру та конкурують одна з одною. Водночас дані підприємства вирішують однакові проблеми, а комплексний підхід допомагає краще розібратись з єдиними питаннями: пошук та залучення споживачів, підвищення кваліфікації персоналу, залучення нових технологій та інвестицій, інше. Завдяки кооперації підприємства зменшують стандартні соціально-економічні бар'єри та отримують певні переваги. В межах функціонування кластеру зазвичай розміщуються допоміжні підприємства: логістичні компанії; банки, кредитні спілки та інші фінансові інститути;

рекламні та PR-компанії; інші. До наступного «інтелектуального кола» кластеру відносять: технікуми, інститути та університети; економічних та фінансових консультантів; державні департаменти, відділи, підприємства; інше. Заключний етап формування кластеру належить технічним елементам, серед яких слід виділити засоби комунікації та транспортну інфраструктуру.

Насправді на рис. 1 наведено детальний план загальної структури кластеру, який в реальному житті під впливом різноманітних факторів може вибудовуватись в індивідуальному порядку. Ключовим фактором успіху функціонування будь-якого кластеру є інноваційний елемент, а додатковими факторами можна назвати відповідну технічну інфраструктуру, наявність великих компаній (що формують ядро кластеру), наявність підприємницької культури та доступ до фінансових ресурсів.

Рис. 2. Структура торговельного кластеру*

*Джерело: розроблено автором

Отже, наведена структура торговельного кластеру на рис. 2 є деталізацією загальної структури кластеру з врахуванням спеціалізації конкретної галузі функціонування. Представлені авторами елементи є обов'язковим доповненням успішно функціонуючого кластеру, але їхня робота перш за все має бути спрямована на ефективність ядра кластеру.

Таким чином, ядро торговельного кластеру мають складати спеціалізовані магазини продажу товарів, серед яких доцільно виділити наступні: продуктовий супермаркет, магазини одягу (чоловічих, жіночих, дитячих), супермаркет електроніки, магазин побутової техніки, магазини аксесуарів, інше.

До ближнього оточення торговельного кластеру відносять підприємства, що безпосередньо стосуються функціонування його ядра. Це, насамперед, логістичні компанії; складські підприємства; агентства нерухомості; постачальники, посередники, торгові агенти; заклади супутніх послуг; заклади громадського харчування; обслуговуючі компанії (будівельні, охоронні, інші); розважальні заклади.

У дальньому оточенні знаходяться підприємства, що формують загальне економічне середовище функціонування в межах країни. Автори пропонують наступні елементи, що відносяться до дальнього оточення: органи державної влади; сектор фінансових послуг; товарні біржі та аукціони; громадські організації; страхові компанії; юридичні компанії; заклади освіти.

Отже, усвідомлення сутності побудови того чи іншого механізму дає можливість для його ефективного створення та функціонування.

Висновки. Наявність ефективного механізму функціонування вітчизняних підприємств торгівлі сприятиме забезпеченню розвитку усіх галузей національного господарства. Крім того, якісна побудова торговельного кластеру дасть можливість побудувати конкурентоспроможний об'єкт, що буде відігравати важливу роль не лише в межах регіону, а й в межах усієї держави. Торговельний кластер – це сукупність організаційно-економічних інструментів та методів впливу на розвиток економіки. Проведена декомпозиція структури торговельного кластеру дає можливість покращити ефективність функціонування підприємств, але, як відкрита інтегрована багаторівнева система, постійно розвивається та видозмінюється. А це означає, що елементи, зазначені на даному етапі дослідження, можуть як виходити з структури, так і додаватись нові. Це, в свою чергу, визначає можливі подальші дослідження в заданій сфері.

Список використаних джерел:

1. Вебер А. Теорія промислової дислокації / А. Вебер. – Чикаго: Університет Чикаго, 1929. – С. 256.
2. Маршалл А. Головні принципи економіки / А. Маршалл. – Лондон: Макмілан і Компанія, ЛТД, 1890. – С. 754.
3. Перру Ф. Економічний простір: теорія і додатки / Ф. Перру // Квартальний журнал економіки. – 1950. – №64 (1) – С. 89-104.
4. Дарвент Д. Ріст полюсів і ріст центрів у регіональному плануванні: огляд / Д. Дарвент // Навколишнє середовище та планування. – 1969. – №1. – С. 5-32.
5. Лімер Е. Е. Джерела міжнародних порівняльних переваг: теорія і практика / Е. Е. Лімер. – Кембрідж: МТТ Пресс, 1984. – С. 353.
6. Толенадо Д. А. Укрепление промышленных фильеров // Обзор индустриальной экономики. – 1978. – №6. – С. 149-158.
7. Солье Д. Производственные фильеры в вертикальной интеграции // Анализ шахт. – Янвир, 1989. – С. 21-28.
8. Портер М. Е. Конкуренция. – Москва: Издательский дом «Вильямс», 2005. – С. 608.
9. Дельгадо М. Конвергенція, кластери та економічні показники [Електронний ресурс] / М. Дельгадо, М. Портер, С. Стерн // Робочий документ. – 2008. – Режим доступу :

http://astro.temple.edu/~mdelgado/index_files/DPS_Cluster.pdf

10. Колосінський Є. Ю. Визначення поняття «торговельний кластер» / Є. Ю. Колосінський // Сталій розвиток економіки. – 2014. – №2 [24]. – С. 183-188.

11. Вільна енциклопедія: Вікіпедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uk.wikipedia.org/>

Evgen Kolosinskyi, Candidate of Economic Sciences,
Chernivtsi Trade and Economics Institute of KNTEU, Chernivtsi
Marjana Kolosinska, Candidate of Economic Sciences,
Bukovyna State Finance and Economics University, Chernivtsi

DECOMPOSITION OF TRADING CLUSTER STRUCTURE

Annotation

In this article authors prove the need for the development of trade in the national economy. The crisis which is presently exists in the society and economy of Ukraine, requires the involvement of innovation. One of the methods is the formation of clusters including trading clusters. The article presents and analyzes the overall structure of the cluster. Basing on the definition of trading cluster authors proposed a structure of "trading cluster". In addition the decomposition induced structure is conducted. The necessity of studying the building trading cluster to facilitate its implementation in the economy is proved. It should be emphasized that due to the impact of changes in the economy and the environment structure trading cluster can be changed.

Keywords: trade, cluster, trading cluster, functioning of trading cluster, structure, decomposition.

References:

1. Weber, A. (1929). *Teoriia promyslovoi dyslokatsii* [Theory of the Location of Industries]. University of Chicago Press, Chicago, pp. 256 (in Ukr.).
2. Marshal, A. (1890). *Holovni pryntsypy ekonomiky* [Basic principles of economics]. Macmillan and Co., Ltd. London, pp. 754 (in Ukr.).
3. Perroux, F. (1950). Economic Space: Theory and Applications. *Kvartal'nyj zhurnal ekonomiky* [Quarterly Journal of Economics], vol. 64 (1), pp. 89-104 (in Ukr.).
4. Darwent, D. (1969). Growth Poles and Growth Centres in Regional Planning: a Review. *Navkolyshnie seredovysche ta planuvannia* [Environment and Planning], no. 1, pp. 5-32 (in Ukr.).
5. Leamer, E.E. (1984). *Dzherela mizhnarodnykh porivnial'nykh perevah: teoriia i praktyka* [Sources of International Comparative Advantage: Theory and Evidence]. MTT Press, Cambridge, pp. 353 (in Ukr.).
6. Toleno, J.A. (1978). Propjs des Filires Industrielles. *Obzor industrial'noj jekonomiki* [Overview of the industrial economy], vol. 6, pp. 149-158 (in Russ.).
7. Soulie, D. (1989). Filieres de Production et Integration Vertical. *Analiz des Mines, Janvir*, pp. 21-28 (in Russ.).
8. Porter, M.E. (2005). *Konkurentsia* [Competition]. Izdatelskii dom «Williams», Moscow, 608 p. (in Russ.).
9. Delgado, M., Porter, M., Stern, S. (2008). Convergence, clusters and economic performance. Work paper. Available at: http://astro.temple.edu/~mdelgado/index_files/DPS_Cluster.pdf (in Ukr.).
10. Kolosinskyi, E.Y. (2014). Definition of «trading cluster». *Stalyj rozvytok ekonomiky* [Sustainable economic development], vol. 2 [24], pp. 183-188 (in Ukr.).
11. Wikipedia. Free-content encyclopedia. Available at: <http://en.wikipedia.org/> (in Ukr.).

